

- Furhoff, L, 1967, *Upplagespiralen*, Stockholm: Svenska Bokförlaget (ak avh).
- Furhoff, L, 1973, "Some Reflections on Newspaper Concentration", *Scandinavian Economic History Review*, 21, No. 1, s 1–27.
- Gustafsson, K E, 1978, "The Circulation Spiral and the Principle of Household Coverage", *Scandinavian Economic History Review*, 26, No. 1, s 1–14.
- Hadenius, S, 1968, "Upplagespiralen och den socialdemokratiska pressen", *Tiden*, 60, No. 2, s 81–84.
- Hadenius, S, Weibull, L & Seveborg, J-O, 1968, *Socialdemokratisk press och presspolitik 1899–1909*, Stockholm: Tiden.
- Hadenius, S, Seveborg, J-O & Weibull, L, 1970, *Partipress. Socialdemokratisk presspolitik 1910–1920*, Stockholm: Tiden.
- Høyer, S 1975/1977, *Norsk presse mellom 1865 og 1965: Strukturutvikling og politiske mønstre*, Institutt for presseforskning, Universitetet i Oslo, stencil nr 32 A & B (ak avh).
- Marris, R & Mueller, D C, 1980, "The Corporation, Competition and the Visible Hand", *Journal of Economic Literature*, 18, March, s 32–63.
- Martin, R, 1981, *New Technology and Industrial Relations in Fleet Street*, Oxford: Oxford University Press.
- Pfeffer, J & Salancik, G, 1978, *The External Control of Organizations. A Resource Dependence Perspective*, New York: Harper & Row.
- SOU 1965:22, *Dagspressens ekonomiska villkor*, Stockholm: Justitiedepartementet.
- Sweezy, P M, 1939, "Demand under Conditions of Oligopoly", *Journal of Political Economy*, 47, August, s 568–573.
- Thomsen, N, 1972, *Dagbladskonkurrenzen 1870–1970*, Köpenhamn: G E C Gads forlag (ak avh).
- Tingsten, 1947, "Den moderna pressen: 'monopolistiska tendenser', politiskt inflytande", *Dagens Nyheter*, 17/1 1947, s 5.
- Tollin, S, 1965, *Svenska dagstidningar 1900–1965 – antal och politisk gruppering*, Nr 16 i Svenska Tidningsutgivareföreningens skriftserie Aktuellt från TU, Stockholm: Svenska Tidningsutgivareföreningen.
- Williamson, O E, 1975, *Markets and Hierarchies*, New York: Free Press.

Från kandidat till doktor

Var uppstår vanligen de största svårigheterna under akademiska studier? Erfarna universitetslärare brukar inte tveka om svaret: för de flesta studenter är den stora stötestenen inte inläsningen av litteraturkurserna utan författandet av egna produkter – från "kandidatuppsatsen" till doktorsavhandlingen. Därför är handledningar för sådan författarverksamhet välkomna, även om de i första hand utgår från andra akademiska ämnen än det egna. Här skall ett par dylika skrifter presenteras.

En yngre och en äldre lundahistoriker, Hans Albin Larsson och Lars-Arne Norborg, vill hjälpa i första hand sina egna studenter *Att lyckas med seminarieuppsatsen*. I inledningen till skriften heter det:

"Det är ingen djupsinnig skrift du håller i handen. Intresserar du dig för de kunskaps-teoretiska grundproblemen eller för det sista paradigmbudet i ditt ämne får du leta någon annanstans.

Vad du ska få här är bara några enkla jordnära svar på den fråga som förmodligen just nu är mest brännande för dig: hur bär jag mig egentligen åt när jag skriver min seminarieuppsats?"

Citatet rymmer hederlig konsumentupplysning. Författarna går konkret igenom de olika stadierna på uppsatsförfattarens väg och ger goda råd om hur slutprodukten bör vara utformad. Även statsvetenskapliga nybörjarskribenter har en del att hämta i framställningen, som alltså i första hand är avsedd för historiestudenter.

Professor Tore Frängsmyr vid Avdelningen för vetenskapshistoria i Uppsala har ställt samman *Liten handbok för avhandlings- och uppsatsskrivare*. I inledningen till skriften heter det:

"I denna lilla handledning förbigår vi själva forskningsprocessen, hur man söker källor och litteratur, hur man handskas med olika uppgifter. Här koncentrerar vi oss på hur man redovisar resultaten. Detta innebär att vi inte i första hand uppehåller oss vid hur man bör skriva rent stilistiskt, men att vi dock tar upp vissa stilistiska element, att vi ger vissa allmänna råd om hur en vetenskaplig text bör se ut."

Också detta uttalande utgör hederlig konsumentupplysning. Frängsmyr rör sig, om man så vill, på ett tekniskt plan, men teknikaliteter är viktiga i de sammanhang, som det här är fråga om. De många goda råden är i första hand avsedda för vetenskapshistoriker och idé- och lärdoms-historiker, men också om denna skrift gäller, att statsvetenskapliga skribenter kan ha nytta av framställningen.

Sektionen för pedagogiskt utvecklingsarbete (PU) vid Lunds universitet har under senare år förlagt flera skrifter om forskarutbildning och forskarhandledning (jfr Göran Jenses översikt i *Statsvetenskaplig Tidskrift* Vol. 86, 1983, s 169 ff). Här skall två av de senaste av dessa publikationer beröras.

Bengt Orestrom och Per Rydén, doktorand i engelska respektive docent i litteraturvetenskap, har redigerat en skrift om hur det kan gå till att *Bli lärd i Lund*. Under rubriken ger närmare besked om innehållet: *Humanistiska synpunkter på forskarhandledning*.

Vad som bjuds är åtta ganska korta uppsatser på det angivna temat. Ett bidrag är författat av två studeranderepresentanter, Orestrom och historiedoktoranden Christer Hult, de övriga sju av olika ämnesrepresentanter. Bland de sistnämnda finns för övrigt också en samhällsvetare, Olof Wärneryd, professor i kulturgeografi och samhällsvetenskapliga fakultetens dekanus.

Skriften rymmer många kloka synpunkter, av vilka jag här vill dra fram två. Litteraturvetarprofessorn Louise Vinge understryker kraftigt, att syftet med doktorandseminarier skall vara konstruktivt, inte destruktivt:

"Det är en ömtålig uppgift för en seminarieledare att se till att själva tonen i diskussionen och hållningen till det arbete som föreligger blir vänlig, kamratlig och hjälpsam. Det händer ibland att veritabla seminarier terrorister tar makten i diskussionerna med alltför långa inlägg och översittarmanér som kan bli både prövande och skadliga för omgivningen. Det är nödvändigt att hejda sådana tendenser.

Historikern Eva Österberg, numera professor i Uppsala, var under 1970-talet handledare för några doktorander inom det nordiska sk ödegårdsprojektet. I sitt bidrag till skriften diskuterar hon bland annat fördelar och nackdelar med dylika projekt. Redan från början stod det naturligtvis klart för alla deltagarna, skriver hon, att forskningsuppgiften skulle innefatta både gemensamma ansträngningar med metoder och frågeformuleringar och individuellt arbete, avsett att ge underlag för de enskilda avhandlingarna:

"Men i det inledande skedet präglades vi nog alla mer av entusiasm över möjligheterna till lagarbete och tro på den arbetsformens fruktbarhet, än vad som senare blivit fallet. Så som jag kunnat följa de enskilda doktoranderna har jag som regel anat en förändring från större gruppmedvetenhet och intresse för att också lägga ner tid på att förbättra andra gruppmedlemmars arbete till en alltmer markerad oro inför risken att drunkna i projektet och en allt större vilja att profilera sig själva i avhandlingen. Ju närmare man kommit disputationen, desto angelägnare har det blivit att den slutliga produkten inför en vidgad forskningsmiljö skall uppfattas inte

så mycket som en "projektavhandling", utan som en individuell prestation. Jag misstänker att själva projekt-tillhörigheten tidvis upplevts mera som en belastning än som en stimulans, i vart fall av vissa projektmedlemmar. Jag finner inte heller reaktionen särskilt egendomlig. Även en projektledare har ibland blandade känslor."

En skrift av något annorlunda typ än Orestrom-Rydén är Åke Bjerstedt, *Att skriva doktorsavhandling. Erfarenheter enligt intervjuer med doktorer i pedagogik, psykologi och sociologi*. Bjerstedt är professor i praktisk pedagogik vid lärarhögskolan i Malmö, och hans framställning knyter an till en av honom ledd doktorandkurs med rubriken "I avhandlingsförfattarens verkstad". Man skulle möjligen kunna förklara skillnaderna mellan de båda PU-skrifterna genom att säga, att Orestrom-Rydén är av intresse i första hand för handledare, medan doktorander nog har mera att hämta hos Bjerstedt – som är nyttig för handledare också.

Bjerstedts skrift är välgjord och tankeväckande. Som underrubriken säger, bygger framställningen på intervjuer med ett antal doktorer, närmare bestämt 33 stycken, i tre samhällsvetenskapliga ämnen. Intervjupersonernas synpunkter har systematiserats och kommenterats av Bjerstedt.

Tre av intervjuerna återges i sin helhet. Som ett smakprov kan man välja ett avsnitt ur intervjun med sociologen Håkan Wiberg, numera professor i ämnet i Lund. Som alla andra fick han frågan: Om Du fick skriva om Din avhandling, skulle den då se annorlunda ut än den gör i dag? Wiberg svarade bland annat, att han numera anser, att man bör använda så litet komplicerade maskiner som möjligt och så litet komplicerade beräkningsmetoder som möjligt:

"Jag är ju själv matematiker från början och har lättare att genomsåda den formelfetischism, som så många samhällsvetare ägnar sig åt. I många sammanhang så förbättrar det inte resultaten och kvaliteten på resultaten. Vad som görs med olika sofistikerade matematiska behandlingar, skulle kunna göras med dikotomier, fyrfältstabeller och procentskillnader. Det skulle sällan förvränga data i förhållande till vad man skulle få fram med betydligt finare strukturering. Så att min slutsats är att det mesta av den här formelexercisen som samhällsvetare ägnar sig åt har blivit något slags självändamål."

Wibergs synpunkter är någonting att tänka på, inte bara för doktorander utan för alla samhällsvetare.

Torbjörn Vallinder

Referenser

Åke Bjerstedt: *Att skriva doktorsavhandling. Erfarenheter enligt intervjuer med doktorer i pedagogik, psykologi och sociologi.* Lund: PU-sektionen vid Lunds universitet 1985.

Tore Frängsmyr: *Liten handbok för avhandlings- och uppsatsskrivare.* Uppsala: Institutionen för idé- och lärdomshistoria vid Uppsala universitet 1983.

Hans Albin Larsson – Lars-Arne Norborg: *Att lyckas med seminarieuppsatsen.* Lund: Dialogos 1984.

Bengt Oreström – Per Rydén, red: *Bli lärd i Lund. Humanistiska synpunkter på forskarhandledning.* Lund: PU-sektionen vid Lunds universitet 1983.